

Edicija *Istaknuti profesori***Zvonimir Janović**

ISBN 978-953-6470-63-1, Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 2013.

Edicija *Istaknuti profesori*, koju izdaje *Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije (FKIT) Sveučilišta u Zagrebu*, pokretačice i urednice profesorice Marije Kaštelan Macan, lijepa je i hvalevrijedna tradicija s namjerom da se starije kolege podsjeti, a one mlađe upozna s radom i djelom pojedinih profesora koji su u brojne naraštaje studenata nesebično ugradili svoje znanje i entuzijazam te pridonijeli prepoznatljivosti *Fakulteta* i napretku društva u cjelini.

Osma knjiga ove edicije posvećena je profesoru Zvonimiru Janoviću. Urednik je profesor Ante Jukić, najprije doktorand, a poslije njegov nasljednik u *Zavodu za tehnologiju nafte i petrokemiju*. Također, osobne osvrte o mentoru, suradniku ili prijatelju napisali su i brojni svjedoci koji su surađivali s profesorom. Upravo osobni pristup krasi knjižice iz ove edicije pa one donose mnogo više od biografskih i bibliografskih činjenica.

Knjiga se sastoji od: *Predgovora*, *Riječi urednika*, *Sjećanja*, poglavlja *Život i djelo* te *Bibliografije*. Tekstove prati 28 fotografija, od promocije diplomiranih inženjera, trenutaka na radnome mjestu, s kongresa i simpozija do druženja s kolegama i prijateljima. U *Predgovoru* urednica edicije navodi kako knjiga plijeni pozornost ne samo bogatim i plodnim životom Zvonimira Janovića nego i sjećanjima mnogih prijatelja, kolega i suradnika koji izvrsno ocrtavaju njegov značaj i etičan pristup životu i radu. Profesor A. Jukić u *Riječi urednika* piše o svom profesoru (*Profesor, mentor i uzor*) kako je stalno i neumorno ulagao u razumijevanje i unaprjeđenje nastave, napisao dva opsežna temeljna udžbenika, a nastojao je u nastavnom procesu razviti znanstvenoistraživački pristup i ugraditi metodologiju znanstvenog

razmišljanja. U poglavlju *Sjećanja* dvanaest je osvrta, sljedećim redom: Otto Vogl (profesor, *University of Massachusetts*, Amherst, SAD): *Thru and reliable friend, well-known scientist*; Franjo Flajšman (*OKI, INA*): *Kolega i prijatelj*; Igor Čatić (*Fakultet strojarstva i brodogradnje*): *Znanstvenik s industrijskim korijenima*; Majda Žigon (*Kemijski inštitut*, Ljubljana): *Cijenjeni suradnik i sugovornik*; Marica Ivanković (*FKIT*): *Pravi gospodin*; Zorica Vekseli (*Institut „Ruđer Bošković“*): *Ugledan i vješt organizator*; Franjo Ranogajec (*Institut „Ruđer Bošković“*): *Neumoran promicatelj struke*; Elvira Vidović (*FKIT*): *Studenti na prvom mjestu*; Vladimir Švob (*OKI, INA*): *Prijatelj i suradnik*; Stanislav Jurjašević (*OKI*): *S mislima u primjeni*; Marijan Bošnjak (*Pliva, PBF*): *Od demonstratora do akademika (Akademija tehničkih znanosti)*; Ivana Šoljić Jerbić (*FKIT*): *Predanost mladima*.

Najopsežnije poglavlje knjige je *Život i djelo*. U uvodnom dijelu navode se biografski podaci, članstvo u brojnim stručnim i znanstvenim udrugama, uredništvu domaćih i vanjskih časopisa te veći broj dobivenih nagrada i priznanja. Profesor Zvonimir Janović rođen je 1933. (Bogdašići, Kotor), odrastao je i školovao se u Zagrebu, 1953. upisuje se na *Kemijsko-tehnološki odjel Tehničkog fakulteta*, gdje je diplomirao 1958. i doktorirao 1969. Nekoliko puta boravio je na usavršavanju u SAD-u: od 1969. do 1971. na poslijedoktorskom studiju na *Sveučilištu u Arizona* (kod poznatog profesora Carla S. Marvela) i na *Sveučilištu u Illinoisu* (kod profesora Jerryja Higginsa), a kao gostujući znanstvenik 1981. na *Sveučilištu u Massachusettsu*, u Amherstu, na poziv profesora Otta Vogla. Nekoliko kraćih studijskih boravaka proveo je na sveučilištima u Freiburgu, Dresdenu, Wrocławu i Lilleu. Od 1963. bio je zaposlen u *Institutu Organske kemijske industrije (OKI)* u Zagrebu, a od 1967. do 1989. u *Industriji nafte (INA)* u Zagrebu, u odjelu *Razvoj i istraživanja*. Godine 1989. izabran je u zvanje redovitog profesora na *Tehnološkom fakultetu*, u *Zavodu za tehnologiju nafte i petrokemiju*. Premda je umirovljen još 1. listopada 2004., profesor Janović i dalje znanstveno, stručno i društveno pridonosi razvoju znanosti, struke i društva.

Slijede četiri potpoglavlja, od kojih prvo, *Istaknuti kemijski inženjer*, opisuje sklonost profesora Janovića i razloge odabira kemijsko-tehnološkog studija (kako se navodi, sa svim vrstama, podvrstama ili orbitalama), oduševljenje zaposlenjem u poduzeću *Organska kemijska industrija (OKI)*, Zagreb, pa se opisuju i njezini temeljni procesi i proizvodi. Zatim njegov rad u *OKI*-jevu *Institutu*, s vrlo moder-

nom istraživačkom opremom za ono vrijeme i programom razrade licencijskih postupaka, osiguranja optimalne proizvodnje i zahtijevane kvalitete proizvoda, a zatim poboljšanje postojećih i razvoj novih procesa i proizvoda. U vrlo opširnom potpoglavlju, *Prinos domaćoj i svjetskoj znanosti*, opisan je njegov znanstveni rad i rezultati u suradnji s brojnim suradnicima u *OKI*-jevu *Institutu*, za boravka na poslijedoktorskom studiju, kao gostujući znanstvenik te na *FKIT*-u.

Znanstveni interes i djelatnost Zvonimira Janovića obuhvaćaju vrlo široko područje istraživanja naftnih i petrokemijskih procesa i proizvoda. Najviše radova objavio je iz užeg područja dobivanja, strukture, svojstava i modifikacija polimernih materijala te primjena u naftnim gorivima i mazivima. Istraživanja su obuhvaćala širok spektar materijala, počevši od primjenskih i temeljnih istraživanja polimerizacije stirena, primjene smjesnih i bifunkcijskih peroksidnih inicijatora, ABS-polimera, modifikiranja, preinaka svojstava polietilena, smjese s polistirenom, etilen/propilen elastomera, poli(vinil-klorida), do optimiranja reoloških i poboljšanja elastomernih svojstava. Brojni radovi, uključujući pregledne, nastali istraživanjem kopolimera na temelju monomera stirena, akrilonitrila, metil-metakrilata i metil-akrilata te niza bromiranih monomera, pridonijeli su prepoznatljivosti profesora Janovića pa je održao mnoga pozvana predavanja na znanstvenim skupovima i u institucijama. Objavio je i nekoliko zapaženih publikacija iz područja prerade nafte i prirodnoga plina, pridobivanja nafte i sustava za poboljšanje reoloških svojstava viskoznih kapljevine, posebice mineralnih mazivih ulja. Također, autor je više radova o naftnim gorivima, poglavito povećanju oktanskog broja motornih benzina te petrokemijskim procesima. Niz godina bio je voditelj znanstvenih projekata *Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta: Polimerni materijali za posebne namjene, Funkcionalni monomeri i polimeri, Funkcionalni monomeri i polimeri – reološki modifikatori, Procesi usmjerenih radikalskih polimerizacija, Polimerni reološki modifikatori (tehnološki projekt) i Optimiranje svojstava kopolimera procesima usmjerenih radikalskih polimerizacija*.

U potpoglavlju *Nastavna djelatnost* ističe se da je Zvonimir Janović jedan od rijetkih nastavnika koji je postao sveučilišni profesor na svome matičnom fakultetu nakon što je više od pola radnog vijeka proveo u gospodarstvu i ondje se stručno i znanstveno potvrdio. Sadržajno je obogatio i osmislio kolegije iz područja nafte,

petrokemije i polimera. Na dodiplomskoj nastavi predavao je kolegije: *Tehnologija nafte, Petrokemijski procesi, Naftno-petrokemijski procesi* te kao sunositelj kolegije *Industrijski kemijski procesi i Tehnološki procesi organske kemijske industrije*. Sudjelovao je na poslijediplomskom studiju na matičnom fakultetu, a povremeno i na *Tehnološkom fakultetu* u Splitu te *Šumarskom fakultetu* u Zagrebu. Predavao je kolegije: *Kemija petrokemijskih procesa, Polimerna kemija, Kopolimerizacije i kopolimeri* te *Petrokemijski monomeri i polimeri*. Bio je mentor većeg broja diplomskih, magistarskih radova (13) i doktorskih disertacija (4).

U četvrtom potpoglavlju *Udžbenici* posebno treba istaknuti dva udžbenika: *Naftni i petrokemijski procesi i proizvodi* (2005. i 2011.) te *Polimerizacije i polimeri* (1997.), koji nose oznaku *Manualia Universitatis studiorum Zagrabienensis*. Sinteza su dugogodišnjega autorova znanstvenog i nastavnog rada tijekom plodne sveučilišne karijere. Vrlo iscrpan i minuciozan prikaz obaju udžbenika priredio je profesor Marko Rogošić (*FKIT*), koji naglašava njihovu vrijednost kao rijetkih na hrvatskom jeziku koji daju pregledan, cjelovit i suvremen prikaz naftne i petrokemijske proizvodnje te polimerizacijskih procesa i polimera. Pisani su pitkim stilom, trudeći se održati i hrvatsku jezičnu normu, izbjegavajući sveprisutnu anglicizaciju. Autor je našao način ugraditi i rezultate vlastitih znanstvenih istraživanja te ih tako učiniti osobnima i posebnima.

Poglavlje *Bibliografija* odraz je nadasve bogate znanstvene te stručne aktivnosti i djelotvornosti profesora Janovića. Navedene su dvije knjige, sveučilišni udžbenici, tri poglavlja u knjigama, osam većih i brojni manji enciklopedijski članci, 99 izvornih znanstvenih i preglednih radova u časopisima, 56 izvornih znanstvenih i preglednih radova u knjigama radova i zbornicima skupova, pet patenata, 10 stručnih i popularizacijskih radova te 35 javnih i pozvanih predavanja, kao i mentorstvo pri izradi četiriju disertacija i 13 magistarskih radova.

Na kraju, u svoje ime i u ime svih kolega iz *Zavoda za tehnologiju nafte i petrokemiju*, najsrdačnije čestitam 80. rođendan profesoru Zvonimiru Janoviću, uz veliku zahvalnost na svemu što je učinio za *Zavod* i nadam se da će, vjeran svome profesionalnom i životnom кредu, nastaviti znanstveno, stručno i društveno pridonositi razvoju znanosti, struke i društva.

Elvira VIDOVIĆ

Uvodnik

Objava posljednjeg sveščića časopisa *Polimeri* iz godišta 2013. podudario se s održavanjem izborne skupštine Društva za plastiku i gumu. Stoga se ovaj prostor, namijenjen inače uvodničkim promišljanjima glavne urednice, posvećuje tom, za Društvo važnom događaju.

Najprije nekoliko najvažnijih podataka. Nakon 13 godina na čelu Društva, mjesto predsjednika i Društva i Upravnog odbora napustio je dipl. ing. Vladimir Ferdelji. Zbog svojega cjelokupnog rada i velikog doprinosa Društvu izabran je za zaslužnog člana DPG-a. A zbog cjelokupnog doprinosa području plastike i gume, kao i društvenih aktivnosti na tom području izabran je za počasnog člana.

Vodeću dužnost u Društvu preuzeo je član Upravnog odbora mr. sc. Vatroslav Sablić. Novi predsjednik na čelu je Uprave jednoga od najstarijih poduzeća u Hrvatskoj koje se bavi preradom plastike i kaučukovih smjesa, tvornice *ELKA*. Vrijedno iskustvo stekao je na području proizvodnje plastike obnašajući dužnost predsjednika Uprave *DIOKI*-ja, koje će mu, nadamo se usprkos za plastiku kod nas nepovoljnim vremenima, pripomoći u vođenju Društva.

Nakon duljeg vremena DPG ponovno ima glavnog tajnika, odnosno glavnu tajnicu. To je dugogodišnja aktivistica u Društvu mr. sc. Maja Rujnić-Sokele, koja već dvadesetak godina radi na *Katedri za preradu polimera Fakulteta strojarstva i brodogradnje*. Isto tako je dugogodišnja članica *Uredništva Polimera* u kojem se često javlja s vrlo uspješnim i posjećenim tekstovima vezanima u prvom redu uz plastične vrećice.

Glavna urednica časopisa *Polimeri*, koja je određeno vrijeme obavljala i dužnost potpredsjednice za stručni rad, vraća se obavljanju isključivo uredničke dužnosti. Njezinu dužnost preuzela je prof. dr. sc. Mirela Leskovic s *Fakulteta kemijskog inženjerstva i tehnologije*. Poznajući njezinu upornost, nadamo se uspješnom ispunjavanju očekivanih zadataka.

Posebno priznanje *Skupština* je dodijelila, za njegov neumorni i vrlo uspješni rad na promidžbi plastike, ali i gume, uredniku portala *plasticno-je-fantasticno.blog.hr*, članu Upravnog odbora i djelatniku *DINE* ing. Romeu Deši. Njegov blog zabilježio je do sada više od 132 000 posjeta.

Zbog podrške radu DPG-a koje traje gotovo 45 godina dodijeljeno je priznanje *Fakultetu strojarstva i brodogradnje*. Dekanu *FSB*-a prof. dr. sc. Ivanu Juragi dodijeljeno je priznanje za vrlo aktivnu podršku radu Društva tijekom njegova mandata od 2010. do 2014. Ostale pojedinosti bit će objavljene naknadno.

Skupština se oprostila od Ranke Čatić, ne samo terminologinje i dugogodišnje dužnosnice Društva. Ranka Čatić povezana je s Društvom od trenutka kada se počela razvijati ideja o njegovu stvaranju, tako davne 1964. Njoj smo posvetili nekoliko misli ljudi koji su je okruživali.

Najavljena je sjednica Upravnog odbora početkom jeseni. Na njoj će se morati donijeti možda i vrlo teške odluke, pa čak i o ukidanju časopisa *Polimeri*, a u konačnici i Društva, ako ono nikomu nije potrebno. A da su Društvo i časopis *Polimeri* potrebni, pokazuje stvaranje zajedničke platforme s industrijom za obranu plastičnih vrećica, o uspješnosti koje govori i to da na toj platformi zasnovano stajalište sada *Ministarstvo zaštite okoliša* zastupa na razini EU.

Na kraju želimo istaknuti da smo izradili novu mrežnu stranicu *Polimera*. Možda ste je posjetili. Ako niste, učinite to svakako. Ima nekoliko specifičnosti. Navedeno je nekoliko stotina kratica polimera s ispravnim pisanjem kratice i punog naziva, što je od velike pomoći svima koji su na bilo koji način vezani uz polimere. Dostupno je pet knjiga u e-obliku besplatno. A posebna je novost da možete sada listati časopis i zatim odabrati što ćete preuzeti za dopunsku uporabu.

Zamolili bismo vas da kao članovi (mnogi od samog osnutka Društva) razmislite treba li Hrvatskoj časopis poput *Polimera*. Godinama smo stvarali veze u domaćoj i stručnoj javnosti, danomice dobivamo velik broj podataka o kretanjima i novostima u svjetskoj plastičarskoj industriji koji nam inače ne bi bio lako dostupni. Usprkos velikim teškoćama nastojali smo održati rad Društva i izlaženje časopisa. Ako mislite da nam časopis treba, javite se s prijedlogom o tome kako da osiguramo potrebna sredstva.

Najnovije vijesti iz SAD-a i nekih drugih razvijenih dijelova svijeta aktualiziraju glasovitu rečenicu iz filma *Diplomac* s D. Hoffmanom *Plastika je budućnost*. Jer bez plastike i gume, proizvodnja kojih u cijelom svijetu pripada propulzivnim granama industrije, nema suvremenog prometa, medicine, brtvljenja i sl.

Uredništvo